

Kilis İlinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Sosyo-Ekonomik Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi

¹Melda HARBALIOĞLU ¹Gamze ÖZEL ¹Birol ERKAN

Kilis 7 Aralık Üniversitesi Meslek Yüksekokulu

Sorumlu Yazar:
mharbalioglu@kilis.edu.tr

Geliş Tarihi: 14/12/2012
Kabul Tarihi: 21/01/2013

Özet

Sanayileşmenin yaygın olmadığı yörelerde belli bir yaşam standardına ulaşma, iç veya dış göçlerin en aza indirgenmesi adına uygulanabilecek alternatif sektörlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu açıdan turizm sektörü güçlü sektörler arasındadır. Kilis, doğası ve yerleşmeye elverişli coğrafyası ile tarihsel süreç içerisinde birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu nedenle zengin turizm potansiyeline sahiptir. Ancak var olan zenginliklerin turizm faaliyetleri açısından değerlendirilemediği gözlemlenmiştir. Kilis'in sosyo-ekonomik yapısına bakıldığında, halkın büyük çoğunluğu tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile yaşamlarını sürdürmektedir. Bu durumdan yola çıkarak tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile birlikte turizm faaliyetleri yürütülüp kırsal alanların fayda oranı artırılarak kırsal turizm faaliyetleri gerçekleştirilebilir. Kilis ilinde uygulanabilecek birden fazla alternatif turizm türü bulunmakla birlikte, en önemli seçeneğin kırsal turizm olduğu söylenebilir. Kilis ilinde kırsal turizm faaliyetlerinin uygulanması sonucunda il ekonomisine katkı sağlanarak istihdam oranının ve refah düzeyinin artması, kırsal alanlardan kente göçün engellenerek belli bölgelerdeki nüfus yığılmalarının önüne geçilmesi kuvvetle muhtemeldir. Bu çalışmada, doğal, tarihi ve kültürel zenginliklerin değerlendirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması bağlamında Kilis ilinde uygulanma potansiyeli olan kırsal turizme ilişkin kavramsal bir inceleme yapılmış, kırsal turizmin ilin sosyo-ekonomik kalkınmasına olası etkileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Turizm, Sosyo-Ekonomik Kalkınma, Kilis.

Evaluation In Terms Of Rural Tourism Potential and Socio-Economic Development of Kilis Province

Abstract

In areas where industrialization is not common, it must be developed alternative industries in order to reach a certain standard of living, minimize internal or external migration. In this respect, tourism sector is among the strongest sectors. Kilis has been home to many civilizations in the historical process with its nature and geography conducive to settlement. For his reason, it has the rich tourism potential. However, it has been observed that current wealth has not been evaluate in terms of tourism activities. Looking at the socio-economic structure of Kilis, vast majority of people continue their lives with agriculture and animal husbandry activities. Based on this situation, with agriculture and animal husbandry activities, rural tourism activities can be realized by performing the tourism activities and increasing the benefit rate of rural areas. Although there are more than one type of alternative tourism in Kilis, it can be said that the most important option is rural tourism. As a result of the implementation of rural tourism activities in Kilis, it is quite likely to increase the rate of employment and welfare by contributing to the province's economy and prevent population concentration in certain areas by obstructed rural-to-urban migration. In this paper, in the context of evaluation and sustainability of natural, historic and cultural heritage, a conceptual analysis was performed as to the rural tourism which is able to perform in Kilis, it was tried to determine the potential impacts to socio-economic development of Kilis of rural tourism.

Keywords: Rural Tourism, Socio-Economic Development, Kilis.

GİRİŞ

Günümüzde sürdürülebilir turizm çerçevesinde kültürel ve doğal çevreyi koruyarak, ekonomik kalkınmaya olanak tanıyan turizm yaklaşımları benimsenmektedir (Emekli, 2003; 40). 1990'lı yılların başından itibaren yoğun şekilde turistik tüketicilerde klasik turizm ürünü olarak adlandırılan deniz, kum ve güneş üçlemesinden, bireysel ve özel ilgi gerektiren ürünlere doğru bir yönelme ortaya çıkmıştır. İnsanların güneş altında boş vakitlerini öldürmek yerine ulaşım araçlarındaki hız ve konfor sayesinde tatil sürelerini

birkaç parçaya bölerek ilgi alanlarına yönelik tatile çıkmayı yeğlemeye başlamışlardır (Kılıç ve Kurnaz, 2010; 40).

Geleneksel kültürün ve otantikliğin ön planda olduğu bu faaliyet, kitle turizmi dışında arayışları olan turist tipi için çekici olmaktadır (Usta, 2012; 164).

Alternatif turizm kavramının ortaya çıkmasını sağlayan temel etkenler, turizmin gittikçe artan olumsuz çevresel etkilerinin fark edilmeye başlanması, yeni turistik aktiviteler arayan turist sayısındaki artış, ekonomik ve çevresel etkenlerin önem kazanması ve turizm pazarındaki

genel eğilimlerin alternatif turizm çeşidine doğru kayması olarak sıralanabilir (Yıldız ve Kalağan, 2008; 43)

Kırsal turizm; kırsal kültür, tarım ve doğal çevre ile bütünleşen ve diğer alternatif turizm türleriyle kolay entegre olabilen turizm türüdür. Bu turizm türü genellikle aynı ülke veya farklı ülkelerdeki insanların; boş zaman geçirme, rekreasyon veya kırsal hayatı tanımayı içeren bir turizm türüdür. (Karakaş, 2012; 6).

Yoğun iş ortamından ve kent yaşantısından uzaklaşmak üzere insanların kırsal alanlara doğru, alternatif turizm faaliyetlerine katıldıkları görülmektedir. Kırsal alanlarda turizmin gelişmesi sonucu yeni iş olanakları doğmakta, hizmet sektörünün gelişmesine katkı sağlamakta bu ise kente göçü yavaşlatmaktadır (Karakaş, 2012; 6).

Kitle turizmine alternatif olarak düşünölen alternatif turizmde, grup tüketim karşısında bireysel turları ön planda tutulmakta, büyük konaklama tesisleri yerine küçük ve orta boy işletmelerin seçimi öngörülmektedir. Bu anlayış doğrultusunda turistlerin konaklama ihtiyaçları, yerel ve kültürel öğelerin esas alındığı bir tarzda döşenmiş küçük konaklama birimlerinde gerçekleşmekte, seyahatte charter yerine, tarifeli seferler veya kara, hava, deniz ulaşım araçlarının birbirine alternatif olarak kullanılacağı bir durum söz konusu olmaktadır (Karakaş, 2012; 6).

Kırsal bölgelerdeki yerel faaliyetlerle atıl durumda kalabilecek olan potansiyel işgücünün turizm kapsamında kullanılabilmesi önemlidir. Burada bahsi geçen turizm türü için öncelikli önem taşıyan meselenin, tanıtım ve turizmde süreklilik için alınacak olan destek olduğu söylenebilir. “Kırsal turizmin başlangıcında karar alıcıların, devlet ya da yerel yönetimler” olduğu vurgulanmalıdır (Usta, 2012; 164).

Turizm faaliyetleri ekonominin yanı sıra sosyo-kültürel ve çevresel kalkınmaya da katkı sağlayacaktır.

Kırsal Turizmin Ekonomik Etkileri

Az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde, ekonomik kalkınmanın sağlanabilmesi için temel şartlardan bir tanesi dış satımın artırılmasıdır. Bu ülkelerde ekonomik gelişme ve çağdaşlaşma için geleneksel tarım ekonomisinden endüstriyel ekonomiye geçiş bir zorunluluktur. Ancak böylesine bir değişim büyük bir miktarda; sermaye, yabancı döviz kazancı ya da dış borçlanmayla mümkün olmaktadır. Bu durum endüstriyelleşme için gerekli finansman kaynaklarını yaratma amacıyla ülke yöneticilerini turizm sektörüne yönlentmektedir (Karakaş, 2012; 6).

Bölgesel kalkınma anlayışının en önemli unsurlarından biri olan turizm, yerel ve yöresel ürünlerin ön plana çıkmasını sağlayan önemli bir sektördür. Bu açıdan turistik mal ve hizmetlerin pazarlanması ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda turizm pazarlaması, turistik mal ve hizmetlerin doğrudan veya turizm araçları yardımı ile üreticiden son tüketici olan turiste, akışı, yeni turistik tüketim ihtiyaçlarının ve taleplerinin yaratılması, bu taleplerin karşılanması ile ilgili faaliyetlerin tümüdür (Orhan, 2010; 244).

Burada unutulmaması gereken bir husus vardır. Ülkemizde eğer kırsal turizmin geliştirilmesi isteniyorsa, yalnızca ülkemiz turizmi açısından önemini ortaya koymanın yeterli olamayacağı bilinmeli, ayrıca ülkemiz ekonomisine de ne gibi katkılarının olacağı saptanmalıdır. Çünkü kırsal turizm, kadının istihdamı, yerel halkta girişimcilik ruhunu ateşlemesi, yerel ekonomilere girdi ve dinamizm kazandırması, ekonomik sektörleri harekete geçirmesi, bölge ve ülke düzeyinde kırsal kalkınmaya

destek vermesi bakımından, önemli bir güce sahiptir (Soykan, 2003; 2).

Kırsal Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri

Turizmin ekonomik yararların yanı sıra, sosyal ve kültürel etkileri de son derece önemlidir. İç turizm, turizme katılan kişilerin ülkelerinin doğal ve kültürel değerlerini öğrenmelerine yardımcı olan ve sosyal faydası yüksek olan bir turizm şeklidir (Güzel, 2011; 131).

Kültürel değerlerin ve el sanatlarının öneminin artması, ziyaretçi turistlerin kültürlerinin olumlu özelliklerinin yerel toplum tarafından benimsenmesi, yerel kültürün turistlere tanıtılması, kültür ve sanat eserlerini koruma bilincinin artması, kırsal kadının öneminin artması kırsal turizmin olumlu etkilerindedir. Bunun yanı sıra dil farklılıklarından kaynaklanan sorunlar, turistlerin kültürlerinin olumsuz özelliklerinin yerel toplum tarafından benimsenmesi ve turist yerel toplum arasında anlaşmazlıkların çıkması kırsal turizmin olumsuz etkilerindedir (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006; 67).

Kırsal Turizmin Çevresel Etkileri

Turizmin doğal ve sosyo-kültürel çevre üzerinde olumlu veya olumsuz etkilerde bulunduğu bir gerçektir. Turizm türleri arasında korumacılığa en fazla özen gösterenlerden biri olan kırsal turizm, tüm çevreyi otantik haliyle kullanmak zorundadır. O yüzden her türlü yapaylığın köylere sokulmaması gerekir. Diğer taraftan doğal akışı içinde kaybolacak, unutulacak değerlerin yaşatılmasında kırsal turizm önemli bir görev üstlenmiştir (Soykan, 2003; 7).

Türkiye’de turizm-çevre ilişkileri denildiği zaman akla ilk gelenler, denizin kirlenmesi, kıyıların betonlaşması gibi doğal dengenin bozulmasına yol açan olumsuz etkilerdir. Deniz turizminin aldığı tepkiler, hep bu yüzden. Halbuki kırsal turizmde, konaklama tesislerinin çoğu zaten kendiliğinden vardır (eskimiş evler aslına uygun restore edilirlir ve yok olmalarının önüne geçilir), ailelere veya küçük gruplara hizmet verildiği için kirliliğe izin yoktur. Bu nedenle ülkemizde çevreye en uyumlu turizm türlerinden biri de kırsal turizmdir (Soykan, 2003; 7).

Kilis’in Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Türkiye’de sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyini gösteren endeks değerlerine göre, Karadeniz, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgeleri ülke ortalamasının altında kalmaktadır (Albayrak, Kalaycı, Karataş, 2004; 105). Güneydoğu Bölgesi illerinden Kilis, birçok sosyal ve ekonomik göstergelere göre Türkiye ortalamasının oldukça altında bulunmaktadır. Türkiye’de sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksine göre iller gelişmişlik sıralamasına göre 1’den 5’e kadar sıralandığında, Kilis 4. derece gelişmiş iller grubundadır (Dinçer, Özaslan, Kavasoğlu, <http://ekutup.13dpt.gov.tr/bolgesel/gosterge/2003-05.pdf>).

Bununla birlikte, sosyo-ekonomik gelişmişlik kriterlerine göre Türkiye’de 54. sırada yer alan Kilis’in gelişmişlik endeks değeri negatiftir. Bununla birlikte, Güneydoğu Anadolu Bölgesi içinde ele alındığında; nispi olarak bölgenin diğer illerinden (Gaziantep hariç) daha gelişmiş olması dikkat çekicidir (Erkan, Yaralı, Arpacı, Güvenç, 2011; 193).

2008-2010 yılları arasında yapılan Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi uygulaması sonuçlarına göre ise; Kilis ili, TRC1 Bölgesi ve Türkiye nüfus artış hızları Çizelge 2’de verilmiştir. Çizelge 2’de göröldüğü gibi, Kilis ili nüfus artış hızları her iki aralıkta da (2008-2009 ve 2009-2010) TRC1 ve Türkiye ortalamalarının altındadır. Kilis ilinde doğurganlık hızı Türkiye ortalamasından yüksek olmasına

rağmen, nufus artış hızının Tırkiye ortalamasının altında kılması, ilin gıç vermesiyle ilişkilendirilebilir.

Çizelge 1. Gelişmişlik Endeksine Gıre Kademeli İl Grupları **Kaynak:** Dinçer, Özaslan, Kavasoglu, <http://ekutup.13dpt.gov.tr/bolgeesel/gosterge/2003-05.pdf>

1. Derece Gelişmiş İller	2. Derece Gelişmiş İller	3. Derece Gelişmiş İller	4. Derece Gelişmiş İller	5. Derece Gelişmiş İller
İstanbul	Eskişehir	Konya	Osmaniye	Bayburt
Ankara	Tekirdağ	Karabük	Kahramanmaraş	Kars
İzmir	Adana	Isparta	Niğe	şanlıurfa
Kocaeli	Yalova	Hatay	Giresun	Iğdır
Bursa	Antalya	Uşak	Kastamonu	Batman
	Kırklareli	Burdur	Tunceli	Gümüşhane
	Denizli	Samsun	Sivas	Mardin
	Muğla	Kırkkale	<u>Kilis</u>	Siirt
	Bolu	Nevşehir	Bartın	Ardahan
	Balıkesir	Karaman	Aksaray	Van
	Edirne	Elazığ	Sinop	Bingöl
	Mersin	Rize	Erzincan	Hakkari
	Bilecik	Trabzon	Çankırı	şırnak
	Kayseri	Amasya	Erzurum	Bitlis
	Gaziantep	Kütahya	Tokat	Ağrı
	Zonguldak	Malatya	Ordu	Muş
	Aydın	Kırşehir	Diyarbakır	
	Sakarya	Artvin	Yozgat	
	Çanakkale	Afyon	Adıyaman	
	Manisa	Düzce		
		Çorum		

	Nüfus Artış Hızı (%)(2008-2009)	Nüfus Artış Hızı (%)(2009-2010)
Kilis	9,2	8,4
TRC1	19,8	21,3
Türkiye	14,7	15,9

Çizelge 2: Kilis ili, TRC1 Bölgesi ve Türkiye Nüfus Artış Hızları **Kaynak:** <http://www.ika.org.tr/bolgemiz-altsayfa.asp?SayfaInId=25>

Kilis'in Kırsal Turizm Potansiyeli

Deniz, kum, güneş üçlüsünün turizmdeki etkisinin insanlar üzerinde belli bir doyuma ulaştığı varsayılarak seyahat edenlerin daha çok kırsal turizme yöneldikleri ve turizm çeşidi çerçevesinde fayda sağlayabilecekleri daha çok alternatifi Kilis'te bulabilecekleri düşünülmektedir. Ayrıca ilde bulunan alanların %86.4'ünün tarım ve ormanlık arazilerden oluşması göz önünde bulundurularak sosyo-ekonomik kalkınmayı sağlayacağından, uygulanabilecek en önemli turizm türünün kırsal turizm olduğu düşünülmektedir.

Kilis ili kırsal turizm değerleri;

Orman ve dağlık alanların av ve yaban yaşamı yönünden oldukça zengin olup bu alanlarda yaban domuzu, çakal, tilki, keklik, kaz, bıldırcın, türleri yaşamaktadır. Seve Barajı, Konak Göleti, Balıklı Göleti, Üçpınar Göleti, Afrin Çayı, Sabun Suyu, Halep Arığı, Sinnep deresi avlanmaya elverişli yerlerdir. Eski medeniyet kalıntıları, yöresel el sanatları, doğal anıtları, yöresel yemekleri yörede kırsal turizmin uygulanmasını sağlayacak zenginliklerdir.

Ravanda Kalesi

Kale, Kilis' in 24 km kuzeyinde bulunan Polateli İlçesine bağlı Belenözü Köyünün yanındadır. Etrafı açık, ufuklara hakim bir dağın sivri tepesine kurulmuştur. Dağın eteğinden Afrin Çayı geçmektedir. Dağın tepesi oyulmak suretiyle yapılan kalenin bugün ayakta kalan kısmı iç kaledir. Dış kale duvarlarının bazı yerlerinde döküntüler ve temeller kalmıştır. Hititlilere kadar uzanan eski bir tarihi vardır. Bizans eseri olduğu ifade edilen kaleye islami devirlerde ilaveler yapılmıştır.

Gezi ve Mesire Yerleri

Karataş Parkı (Cumhuriyet Parkı)
Akpınar
Söğütlüdere

Höyükler

Oylum Höyük

Oylum höyük, Anadolu, Suriye, Mezopotamya arasında yer alan oldukça büyük bir höyüktür. Stratejik bir konumda bulunan höyük her dönemde iskan görmüş bu nedenle arkeolojik açıdan son derece önem taşımaktadır.

Ayrıca Kilis ilindeki Höyükler şöyle sıralanmaktadır. Çatal Höyük, Kumsurun Höyük, Leylit Höyük, Yavuzlu Höyük, Sinnap Höyük, Belentepe Höyük, Polatbey Höyük, Karamelik Höyük, Murat Höyük, Taşlıbakır Höyük, Kumludere Höyük, Çörtlen Höyük olarak sıralanmaktadır.

Cami Ve Mescitler

Osmanlı Devleti kayıtlarına göre Kilis'te 55 cami, 10 mescit bulunmakta. Ama bunlardan 11 cami, 2 mescit günümüze ulaşabilmiş; 13 cami sonradan yapılan onarımlarla özgünlüğünü yitirmiş; 31 cami de tamamen

yok olmuştur. Ulu Cami, Alacalı Cami, Akcurun Camisi ve Ali Çavuş Camisi Osmanlı Dönemi öncesi yapılarıdır. Bu dönem yapılarından Ali Çavuş Camisinin adı kalmış; Alacalı Cami onarımlarla özelliğini yitirmiş olup; özgünlüğünü koruyarak günümüze ulaşabilen sadece Ulu Cami ile Akcurun Camisinin minaresidir. Diğer cami ve mescitler Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi yapılarıdır.

Türbeler

Hıristiyan Bizans ile Müslüman Arap Devletleri arasında kalan yöre toprakları, din amaçlı pek çok kanlı çatışmaya mekan olmuştur. Kilis ve yöresindeki türbelerin çoğu, bu kutsal amaç uğrunda şehit olmuş din ulularına aittir. Kilis'te meşhedlik (şehitlik) adı verilen mahalle, bu yörelerden biri olup, geçmiş yıllarda buradan geçen Kilisliler, ölenlere saygı gereği ayakta kalan türbelerini çıkartmış.

Şeyh Mansur Türbesi
Şeyh Muhammed Bedevi Türbesi
Şem' un Nebi Türbesi (Küt Küt Dede Türbesi)

Hamamlar

Kilis'te taşınmaz kültür varlığı olarak günümüze ulaşan beş tane hamam vardır. Eskiden bu hamamlar, katı evsel atıkların (yöredeki adı külhan zibili) yakılmasıyla ısındığından (külhanda yanan zibilin külüne kursümbül / kursünbül denir; duvar sıvasında ve damlarda dolgu malzemesi olarak kullanılır) ve kentte bugünkü gibi vahşi çöp deponi alanı olmamış. Bu alışkanlık yöre ağzında külhan zembili (külhanda yakılacakların doldurulduğu hasırdan yapılmış araç), külhan zibili (hamamda yakılmak üzere toplanan katı atıklar), külhan şilifi (külhanda yakılacakların doldurulduğu kıldan yapılmış büyük torba), külhancı eşeği (külhan zibili ve külhan şilifi taşıyan eşek) gibi söz öbekleri doğurmuştur.

Belirttiğimiz bu hamamlar haç planlı, dört eyvanlı ve köşe hücreli olup; hepsinde, soğukluk, ılıklik, sıcaklık bölümleri vardır. Kilis'teki hamamlarda bir de mağdas adı verilen su tekneleri bulunmaktadır. Farklı din ve inançlı kişilerle birlikte yaşayan Kilisli bu mağdasları Yahudilerin kullanması için yapmış, yaptırmıştır.

Eski Hamam
Hoca Hamamı
Paşa Hamamı
Hasan Bey Hamamı (Çukur Hamamı)
Tuğlu Hamamı (Yeni Paşa Hamamı, Daltaban Paşa Hamamı)

Kasteller

Akcurun Kasteli, Aydınözü Kasteli, Küçük Çarşı Kasteli, Kurdağa Kasteli, İspir Paşa Kasteli, Eski Hamam Kasteli

Geleneksel El Sanatları

Yorgancılık

Kilis'te yorgancılık sanatı, başlı başına bir geçim kaynağını oluşturmaktadır. Ancak teknolojinin gelişiminden o da payını alarak elle yapılan, göz nuru dökülerek üretilen yorganların yerini fabrikasyon yorganlar almıştır. Çeşitli renk ve desenlerden oluşan yorganlar, saten kumaş üzerine iğne yardımıyla işlenir. Yorganın alt kısmını oluşturan ve genellikle beyaz olan kumaş patiskadır ve buna astar denir. Astarla yorganın üstünü oluşturan saten kumaş arasına pamuk, yün veya elyaf yerleştirilir. Satenle aynı renkte olan naylon ipliklerin iğne yardımıyla satenin

üzerinde başlayan gezintisi ile yorgan motifi oluşturulur. Ev arasında bayanlar tarafından yapılan geleneksel ev yorgancılığı; yerini, günümüzde genellikle çalışanlarının erkek olduğu işyerlerine bırakmıştır. Hünerli erkek ellerinden çıkan yorgan motiflerini de tıpkı nakışlarda olduğu gibi tabii motifler (karanfil, gül, sarmaşık, salkım, zeytindalı, kuş, şahmaran ve kelebek vb.) oluşturur. Sağlıklı, kullanışlı ve ekonomik olması nedeniyle ısrarla, fabrikasyon yorganların yerine tercih edilen el yapımı yorganların, Kilis ekonomisine yaptığı katkı tartışılmaz bir gerçektir. Bu yorganlar, üreticiler tarafından yurdumuzun dört tarafına pazarlandığı gibi yurt dışına da ihraç edilmektedir. Günümüzde yorgancılık sektörü kooperatifleşerek üretimlerini sürdürmektedir.

Çulhacılık (Dokumacılık)

Kilim dokumacılığının yanında ham iplikten bez, aba, maşlah, şal, çarşaf, yastık kılıtı... vb. dokunması günümüzde varlığını koruyamamıştır.

Saraçlık

Meşinden at arabası koşumları, cüzdan, semer, kürtün, kuburluk, hurç kenarı vb. şeylerin yapıldığı meslek dalıdır.

Semercilik-Kürtüncülük

Yöreye has bir stilde geliştirilmiş olan semercilik bugün tamamen yok olmuştur. Bir iki kürtüncü kalmıştır ama onlar da yavaş yavaş yok olmaktadır.

Hallaçlık

Ellerinde yaylan ve tokmaklarıyla pamuk atarak, pamukların kabartıldığı zanaat dalıdır.

Postal ve Haydacılık

Kilis yöresine özgü bir stilde dikilen postal, düğmesiz ve koncu haydaya göre kısa olan bir ikinci ayakkabısıydı. Alt kısmı kalın camız derisinden olurdu. Haydanın koncu ise dize kadar uzun, önden çapraz olarak bağlanan, düğmeli, yerel ikinci ve ziraatla uğraşanların giydiği dayanıklı ayakkabısıydı.

Köşkerlik

Eskiden Kilis'te çok sayıda köşker vardı ve yemeni dikerlerdi. Kırmızı, siyah, gül rengi, şeftali renginde boy

boy yemeniler yaparlardı. "ulu, orta, ges" diye adlandırdıkları kalıplarda yemeni dikilirdi. Küçük çocuklar için dikilenlere de "kelik" denirdi. Kilis yemenileri yurdun bütün yörelerine gönderilirdi. Bugün daha çok folklorik amaçla üretilmektedir.

Nacarluk ve Sabancılık

Hayvancılık ve tarımda gerekli olan araç ve gereçler ile saban, meses, değnek, sırk, yayık, yemlik, kazma, kürek ve bel saptarı vb. gibi araç ve gereçleri yapanlar "Sabancılar Çarşısı" denilen yerde çalışırlardı.

Tenekecilik

İdare lambası, fennüs (fanus), resim çerçevesi, kadüs (kova), şapşak, kutu, mangal vb. gereçler ile soba yaparlardı.

Kalaycılık ve Bakırcılık

İşlemeli havanlar, baharat değirmenleri, kazanlar, tepşiler, siniler, çeşitli mutfak gereçleri bakırdan yapılırdı. Bu sanat, turizme yönelik olarak çalışan birkaç kişinin dışında plastik, alüminyum ve çelikten yapılan gereçlerin piyasaya hakim olması nedeniyle varlığını koruyamamıştır.

Arabacılık

Eskiden Kilis'te Bursa arabaları kadar güzel ve zarif araba ve yaylılar yapılmış. Günümüzde bu işle uğraşan kalmamıştır.

Tabaklık (Debbağlık)

Köşker, postacı, çizmeci, semerci saraçlara ve koşumculara deri işlerlerdi. Bu iş eskiden ilkel araçlarla yapılmış. Deriyi işlemek için zırnık ve köpek dışkisından yararlanılmış.

Hasırcılık ve Zembilcilik

Katran Cami civarında "Zembilciler Çarşısı" denilen yerde hasırdan gereçler yapılmış. Bunu yapan zanaatkarların en büyük özelliği gözlerinin görmemesiydi. "Körler Çarşısı" da denilen bu yerde sazdan zembil, ip, şilif vb. şeyler örerlerdi. Bugün bu çarşı yıkılmış olup; hasırcılık ve zembilcilik de tarihe karışmıştır. (<http://www.ika.org.tr/bolgemiz-sayfa.asp?SayfaId=49>)

Kilis İlinin Kırsal Turizm Potansiyeli (Swot Analizi)**Çizelge 3. Kilis İlinin Turizm Arz Kaynaklarının Swot Analizi**

<p>TEHDİTLER</p> <ul style="list-style-type: none"> -Çevre illerdeki güçlü rakipler (Hatay, Gaziantep, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Adıyaman, Mardin) -Suriye'deki iç karışıklıklardan meydana gelen olumsuz imaj -Kırsal turizm açısından pek çok alternatif ilin bulunması -Geçiş güzergahı olarak kullanılmaması 	<p>DIŞSAL FAKTÖRLER</p>	<p>FIRSATLAR</p> <ul style="list-style-type: none"> -Alternatif turizm türlerine artan ilgi -Türkiye' de turizme verilen önemin artması -İpekyolu Kalkınma Ajansı'nın desteği -Bölgeye yönelik proje destekleri -Kırsal turizm bilincinin ve örneklerinin giderek artması -2023 Turizm stratejisinde alternatif turizm türlerine ağırlık verilmesi -Gaziantep Havalimanına olan yakınlık
<p>GÜÇLÜ YÖNLER</p> <ul style="list-style-type: none"> -Yöresel yemek kültürünün zenginliği -Geleneksel el sanatlarının bulunması -Geçiş ikliminde yer alması -Tarih boyunca çeşitli kültürlerle ev sahipliği yapmış olması -Diğer turizm çeşitleriyle entegrasyon kolaylığı -Kırsal turizmin 12 ay boyunca uygulanabilirliği -Turizm çeşitlendirilmesine olanak sağlayan tarihi ve kültürel dokusunun olması -Kilis ili turizm sektöründe eğitimli personel temininin üniversitenin turizm ve otel işletmeciliği bölümünden sağlanabilmesi 	<p>İÇSEL FAKTÖRLER</p>	<p>ZAYIF YÖNLER</p> <ul style="list-style-type: none"> -Tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin eksikliği -Turizm bilincinin yetersizliği -Turizm şirketlerinin az sayıda olması ve çeşitlendirilmemesi -Alt yapı, ulaşım, konaklama, güvenlik gibi faktörlerin yetersiz oluşu -Turizm açısından girişimci kültürünün oluşmamış olması -Turizm açısından yatırıma yeterince teşvik edilmemesi -Festival ve kültürel etkinliklerin azlığı

SONUÇ

Kilis ilinin turizm değerlerini incelediğimizde turizme kazandırılması gereken zenginliklerin olduğu ve bu konuda geç kalındığı anlaşılmaktadır. Kırsal turizm kapsamında Kilis ilinde sanayileşmenin de geride kaldığı göz önünde bulundurulurken, göçlerin yaşanmaya başladığı, geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin eski dönemlere oranla daha az fayda sağladığı, sınır ticaretinde ciddi zararlar yaşandığı görülmektedir. Bu nedenle ilin değerlerini yaşatma, istihdam olanağı sağlama, göçleri en aza indirgeme, kırsal kadının ekonomik rolünü aktifleştirme, yeni gelir kaynakları sağlama, ilin yeterli altyapıya sahip olması, yöre halkının refahını sağlamak adına Kilis ilinde var olan turizm faaliyetleri ile birlikte kırsal turizmin entegre edilmesi gerekmektedir. Kırsal turizmin geliştirilebilmesi için;

- Yerel yönetimler, yerel halk, üniversite ve özel sektör işbirliği içerisinde çalışmalıdır.
- Kırsal turizm adına sağlanan kaynaklar en faydalı biçimde kullanılmalıdır.
- Kilis ilinde var olan konaklama tesislerinin yetersizliği de göz önünde bulundurulurken, halkın da geçim kaynağını sağlayabilecek olan köy pansiyonculuğu geliştirilmelidir.
- Köy pansiyonculuğu kapsamında İpekyolu Kalkınma Ajansı, hane sahipleri ile işbirliği içerisinde olmalıdır.
- Kırsal turizm kapsamında yöre halkının eğitime tabi tutularak sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir.
- İlin en büyük eksikliği olan tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine öncelik verilmelidir.
- Hatay'dan Gaziantep'e geçişlerde Kilis ilinin geçiş güzergahı olarak kullanılması adına tur operatörleriyle işbirliği içerisinde bulunulmalıdır.
- Kırsal turizm planlarının uzman kişiler tarafından yapılarak, turizmin 12 ay uygulanabilirliği sağlanmalıdır.
- Kilis iline yönelik projelerin desteklenmesi ve uygulanması adına sunulan yatırım araçlarının kullanılmasına öncü olunmalıdır.

KAYNAKÇA

- [1] Arıkan, İ.(Ed.) (2006) Kırsal Turizm, Gazi Kitabevi, Ankara
- [2] Birol E., Yaralı, F., Arpacı, B.B., Güvenç, İ., (2011). Kilis İlinin Tarımsal Üretim ve İhracatının Trc1 Bölgesi'nin Ekonomik Gelişimine Katkısı, Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F Üçüncü Yerel Ekonomiler Kongresi, 26-28 Mayıs 2011, Konya, 192-206.
- [3] Dinçer, B., Özaslan, M., Kavasoglu, T., (2003). "İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması."[http://Ekutup.13 Dpt.Gov.Tr/Bolgesel/Gosterge/2003-05.Pdf](http://Ekutup.13.Dpt.Gov.Tr/Bolgesel/Gosterge/2003-05.Pdf).
- [4] Emekli, Gözde, (2003), "Bergama ve Selçuk'un İzmir'in Kültürel Turizmindeki Yeri", *Ege Coğrafya Dergisi*, 12, İzmir, 39-50.
- [5] Güzel, Ö., (2011)" Türkiye'de İç Turizm Pazarı Analizi ve Pazarı Canlandırmaya Yönelik Alternatif Turizm Olanakları", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 127-144
- [6] Karakaş, A., (2012), "Eğil İlçesi Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23): 5-18
- [7] Kılıç, B. ve Kurnaz, A., (2010), "Alternatif Turizm ve Ürün Çeşitliliği Oluştırmada Ekolojik Çiftlikler:

Pastoral Vadi Örneği", *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 39-56

[8] Orhan, A., (2010), " Yerel Değerlerin Turizm Ürününe Dönüştürülmesinde "Coğrafi İşaretlerin"

[9] Kullanımı: İzmit Pişmaniyesi Örneği", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 21(2), Güz: 243-254,

[10] Soykan, F., (2003) " Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi", *Ege Coğrafya Dergisi*, 12, İzmir, 1-11

[11]TÜİK, (2010), "Bölgesel Göstergeler TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis) 2009", Ankara.

[12]<http://www.ika.org.tr/bolgemiz-altsayfa.asp?SayfaId=25>

[13]Usta, N., (2012), " İnanç Turizminden Kültür Turizmine: Midilli Adası'nın Agiasos Dağ Köyü Örneği", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (22): 163-168

[14] Yıldız, Z., ve Kalağan, G., (2008), "Alternatif Turizm Kavramı ve Çevresel Etkileri", *Yerel Siyaset Aylık Bilimsel Siyasi Dergi*, 35, 42-44

[15] <http://www.yerelsiyaset.com/pdf/kasim2008/9.pdf> Erişim tarihi: 04.07.2012

[16]<http://www.ika.org.tr/bolgemiz-sayfa.asp?SayfaId=49> Erişim tarihi: 04.07.2012

<http://www.tuik.gov.tr> Erişim tarihi: 03.07.2012